

Siromaštvo sudjelovanja: slušamo mlade Belgijance

Bernard de Vos

Siromaštvo utječe na ostvarenje svih prava. Bernard de Vos naglašava da je od prioritetne važnosti aktiviranje mladih ljudi koji žive u vrlo lošim uvjetima.

Izveščivati o siromaštvu

Moramo iz temelja izmijeniti svoje viđenje siromaštva kojem su djeca izložena. Uz slike tužne afričke djece koja prema nama pružaju ruke, imamo i druge - slike djece bijele puti iz bogatih zemalja. Da je danas živ, Charles Dickens bio bi i te kako inspiriran posjetom Belgiji. U ovoj bogatoj zemlji, političkom središtu Europe, deseci tisuća djece i njihovih obitelji zbog siromaštva žive u vrlo lošim uvjetima.

Činilo se da je većina onih koji se svakodnevno obraćaju mom uredu izravno pogođena siromaštvom i njegovim posljedicama. Uznemirujuće stanje stvari i želja da provjerimo ispravnost stečenog dojma ponukala nas je da dvadesetu obljetnicu Konvencije o pravima djeteta Ujedinjenih naroda obilježimo tematskim istraživanjem i izvješćem o utjecaju siromaštva na uvjete u kojima djeca žive i realnim mogućnostima ostvarenja njihovih prava. Odlučili smo se susresti s djecom koja su izložena lošim životnim uvjetima i profesionalcima koji se ovim pitanjima bave.

Priprema za ovo izvješće odvela nas

je u pet belgijskih okruga francuskog govornog područja. Naš rad se odvijao u dvije etape. Prvo smo formulirali pitanja iz svakog područja, te o njima raspravljali s profesionalcima koji rade u tim okruzima. Zatim smo u svakom okrugu posebno održali sastanke s grupama od oko 15 roditelja i djece, uz molbu da razmisle, pojasne i prilagode pitanja kako bi odgovarala njihovim iskustvima i uvjetima života. Sve etape dokumentirane su video i audio zapisima.

Završno izvješće dat će sliku raširenosti siromaštva i posljedica koje izloženost siromaštvu ostavlja na djecu, mlade ljude i njihove obitelji. Svim sudionicima ćemo se ponovno vratiti oko listopada, kako bismo dobili njihov odgovor na izvješće, te tražili dopuštenje za njegovo objavljivanje i multimedijsko prezentiranje. Zatim ćemo ga u studenome poslati nadležnom ministru za francusko govorno područje, Parlamentu i svima potencijalno zainteresiranima.

Siromaštvo i prava

Na početku ističemo da smo usprkos pretpostavci da su ovakve okolnosti

vrlo štetne za dječji razvoj i uvjete u kojima obitelji žive, ostali šokirani dobivenim svjedočanstvima i otkrićima koja su sramotna i nedostojna jedne civilizirane zemlje. Štoviše, niti jedan članak Konvencije o pravima djeteta ne bi izdržao test siromaštva.

Kako može biti prihvatljivo da roditelji koji žive u kritičnim uvjetima ne dobivaju pomoć u odgoju i obrazovanju svoje djece jer zaposleni imaju prednost prilikom upisa djece u vrtiće? Što ostaje od prava na odgoj i obrazovanje kad unatoč ponavljanim obećanjima nije osiguran jednak pristup vrtićima, te se tako najranjivije skupine djece upućuju na nekvalitetne tečajeve i u trećerazredne ustanove? Što možemo reći o pravu na zdravstvenu skrb, kad je dobiti naočale ili korektivni zubni aparat neostvariv san mnogih obitelji? Što je s pravom na život u obitelji kad, paradoksalno, nemogućnost roditelja da osiguraju prikladne životne uvjete svojoj djeci znači smještanje djece u državne institucije? Što je s pravom na kulturni život, rekreativne i slobodne aktivnosti, kad je obitelj prisiljena većinu svoje energije i novca trošiti na puko preživljavanje?

Siromaštvo utječe na sva ljudska prava, uključujući dječja. Zbog nedostatka sredstava siromašne obitelji ne mogu u potpunosti uživati prava na odgoj i obrazovanje, zdravstvenu skrb i pristojan smještaj. Niska primanja priječe pristup odgoju i obrazovanju i kulturnim aktivnostima, zbog čega slabi tjelesno i mentalno zdravlje.

Za djecu siromaštvo nije samo činjenica da njihovi roditelji imaju malo novca. Njihovo cjelokupno okruženje pogođeno je razornim utjecajem ekonomskih teškoća. Hrana koju jedu, odjeća koju

nose, odnos koji imaju s roditeljima, prijateljima i društvenom zajednicom, čak i zrak koji udišu pogođeni su ovim utjecajem. Djetetova budućnost je ozbiljno ugrožena: teškoće s kojima se dijete susreće vrlo brzo se pretvaraju u nesavladive prepreke koje još više otežavaju ionako tužno stanje stvari.

Siromaštvo i sudjelovanje

Još ozbiljnija je činjenica da siromaštvo drastično smanjuje broj aktivnih sudionika u javnom životu i ograničava mogućnost utjecaja na društveno-politička pitanja. Pa ipak, od presudne je važnosti da djeca i njihove obitelji, koji su zahvaćeni siromaštvom, budu aktivni. Mnogi od njih s kojima smo se susreli pripremajući ovo izvješće naglasili su da je politika koja ljude dijeli na one gore i one dolje i ne vodi računa o realnosti u kojoj žive oni na dnu, u najboljem slučaju nedjelotvorna, a u najgorem kontraproduktivna. Sve dok se onima koji na vlastitoj koži osjećaju posljedice života u teškim i krajnje ponižavajućim uvjetima ne da glas kako bi iznijeli vlastito gledanje i procjenu stvarnog stanja stvari, oni neće biti u stanju nadvladati ih i spriječiti da na siromaštvo budu osuđene sljedeće generacije.

Uz činjenicu da mladi ljudi koji žive u lošim uvjetima imaju ograničenu mogućnost sudjelovanja u društvenom životu, žalosne posljedice ima i pogrešno

tumačenje socijalne skrbi u procesu osiromašenja. Budući da te službe ne uspijevaju organizirati sudionike na način koji će pomoći onima kojima je najgore, tada ni donesene zakonske mjere koje izravno utječu na rad lokalne zajednice ne pomažu onima kojima su prvobitno namijenjene. One zanemaruju nejednakost i pridonose isključenosti onih najsiriomašnijih.

Aktiviranje siromašnih mladih ljudi tako postaje prioritet. I dok se društvo zalaže za individualizam i promiče pravilo 'svako za sebe', sudjelovanje - kojem je partnerstvo temeljna ideja i način djelovanja - podrazumijeva uključenost svih. Aktivno sudjelovati znači tražiti bitnu ulogu, željeti biti važan, preuzeti kontrolu nad vlastitim životom i sredinom u kojoj čovjek živi. Nema sumnje da neulaganje u jačanje solidarnosti i građanskih prava, te malen broj mladih aktivnih sudionika - imaju štetne posljedice na predodžbu o svojoj ulozi u društvu zbog koje mladima ne preostaje drugo nego povući se u svoj vlastiti svijet.

Više sudjelovanja ne znači pojačanu sigurnost

Cinična činjenica nad kojom se zgražamo ostaje i dalje sljedeće: što je mlada osoba niže na socijalno-ekonomskoj ljestvici, to su joj manji izgledi da bude uključena u društveni život. Budući da ih nikad ni za što ne

pitaju i ne pozivaju na sudjelovanje, neki mladi izlaz u nošenju s teškoćama vide u pasivizaciji. Oni postaju pasivni primatelji u odgojno-obrazovnom procesu, obrazovanju i sl. Trenutačna, pojednostavljena interpretacija ovakvog ponašanja je da su oni lijeni i problematični, potencijalni sitni kriminalci, nekulturni i primitivni. Mladi ljudi izloženi teškim životnim uvjetima postaju zastrašujuća lica od kojih se moramo zaštititi. U iskušenju smo postrožiti mjere osiguranja.

Participacija je snažan protuargument logici pojačanih sigurnosnih mjera. Poziv mladima - SVIM mladima - na sudjelovanje i suradnju znači uzeti ih u obzir prije no što postanu smetnja ili problem s kojim se moramo nositi. To također znači pomoći im da se riješe loše slike o sebi i steknu bitno mjesto u društvu. Podsjećanje društva da mladost nije problem nego prilika moglo bi pomoći općenitom poboljšanju slike o mladima, te bitno umanjiti pribjegavanje društva kažnjavanju i ograničavanju mladih.

Bernard de Vos je pravobranitelj djece u belgijskoj zajednici francuskog govornog područja u Belgiji. bernard.devos@cfwb.be